

**ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ
ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΙΒΟΛΗ
ΚΑΙ ΣΥΝΕΙΔΗΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ
ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΤΗΤΑ**

Η αμφισβήτηση και η άρνηση του οικογενειακού καθεστώτος και η σύγκρουση με τους γονείς, το "φευγινό" από το σπίτι, η απαξίωση της τάξης του σχολείου, το σαμποτάρισμα του μαθήματος, η μετωπική ρήξη με τους δασκάλους, η ανυποταξία, η λιποταξία, το να αρνηθείς δημόσια να πας στο στρατό, το σαμποτάρισμα της παραγωγής, η λούφα, η άρνηση της καριέρας, το να αλλάζεις δουλειές κάθε τόσο επειδή συγκρούεσαι με το αφεντικό, όλα αυτά συνιστούν μια στάση προσωπική, που είναι, έτσι κι αλλιώς, «υγιής» απέναντι στους κυριαρχικούς καταναγκασμούς αλλά που αν μείνει, ωστόσο, σε αυτά τα πλαίσια, θα φθαρεί από μια αναποτελεσματική γραφικότητα, θα χαθεί σε μια ακατανόητη κοινωνικά προσωπική «κούραση», θα καταλήξει σε ένα «άδοξο τέλος» μιας κάποιας νεανικής τρέλας.

Θερμίτης
χώρος ραδιοφωνίας και ανατροπής
ΝΕΣΤΟΡΟΣ & ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑΣ

Μέχρι πρότινος, **προβολείς** συναντούσαμε στις μάντρες του στρατοπέδου 401 στους Αγίους Ένα στρατόπεδο, έτσι κι αλλιώς, έχει πολλούς εσωτερικούς και εξωτερικούς εχθρούς να φοβάται. Σήμερα εκκωφαντικούς προβολείς συναντάμε λίγο πιο πάνω στην ίδια την κεντρική πλατεία των Αγίων, σε όλες τις πλατείες των Ν. Λιοσίων και της Πετρούπολης. Προβολείς συναντάμε πλέον και στα προαύλια όλων των σχολείων στις τριγύρω περιοχές. *Αλήθεια αν, υποτίθεται, οι σκοτεινές γωνίες της πόλης υποθάλπουν τους "εγκληματίες", οι κεντρικές πλατείες και τα προαύλια των σχολείων ποιους εχθρούς άραγε έχουν να φοβηθούν;*

Μέχρι πρότινος, όλοι λίγο πολύ αλλά περισσότερο οι νεολαίοι, γνώριζαν εκείνα τα ύπουλα μέρη που στήναν οι μπάτσοι τα μπλόκα τους, γνώριζαν τα περάσματα και τα στέκια των ασφαλίων, ακόμα ίσως και τα καθιερωμένα λιγοστά δρομολόγια των περιπολικών. Το "ενδιαφέρον" των ανθρώπων στις γειτονιές για τέτοιου είδους "αμυντικές γνώσεις", σήμανε την απέχθεια απέναντι σε μια αστυνομία, που προστάτευε τους μεγάλους εκμεταλλευτές - το μεγάλο και αυθεντικό έγκλημα- και εξαντλούσε τις "αρμοδιότητες" της στα κλεφτρόνια της γειτονιάς, στα θλιβερά πρεζάκια, στις τροχαίες παραβάσεις και στον αισθητικό ρατσισμό απέναντι στην "άγρια νεολαία". Σήμερα **οι γειτονιές γέμισαν μπά-**

τσους κάθε είδους. Δεκάδες περιπολικά, δεκάδες μπλόκα και έλεγχοι σε γωνίες που δεν μπορούσες πριν να φανταστείς, διμοιρίες "χακήδων" που ξαμολημένοι με κλούβες σε επιχειρήσεις "σκούπας" σε μετανάστες και σε ντόπιους, δεκάδες σεκιουριτάδες πεζοί και με περιπολικά στους εμπορικούς κεντρικούς δρόμους, δημοτικοί αστυνομικοί σε περίπολα πεζοί και με μηχανές ακόμη και υπερόπτες νυχτερινοί νταβατζήδες στα πεζοδρόμια των "μαγαζιών" τους.

Μέχρι πρότινος, οι κάμερες ήταν ένα σήμα παρουσίας τηλεοπτικών καναλιών, ήταν η υποδήλωση της εξέλιξης ενός "αξιοσημείωτου και αξιοδημοσίευτου"

γεγονότος κάπου εκεί κοντά. Μια κάμερα ήταν ικανή να μαζέψει την περιέργεια της γειτονιάς. Σήμερα **οι κάμερες βρίσκονται παντού**. Από τις εισόδους των πολυκατοικιών, στον περίβολο και στο εσωτερικό των εργοστασίων, των κτιρίων γραφείων, των τραπεζών, μέχρι και σε κολώνες κεντρικών δρόμων. Οι κάμερες τείνουν να ελέγχουν και να καταγράφουν, να "σαρώνουν" όλο το πεδίο της πόλης ολόκληρο το εικοσιτετράωρο.

Τα δυνατά φώτα των προβολέων απωθούν οποιονδήποτε λεκιάζει την "βιτρίνα" των σύγχρονων κατασκευών των κεντρικών σημείων των πόλεων, μετατρέπουν δημόσιους χώρους σε χώρους στρατωνισμού, όπου αποπέμπεται πρώτιστα κάθε "περιθωριακή αισθητική" αλλά εν τέλει και κάθε ένυψη παρουσία. Οι άνθρωποι σε χώρους με δυνατό φως νοιώθουν σα να εισέρχονται σε ένα πεδίο όπου κάθε τους συμπεριφορά φωτίζεται με σκοπό τον έλεγχο της. Τα φώτα εν ονόματι της καταστολής της παραβατικότητας και του "περιθωρίου", αποκεντρώνουν το "πρόβλημα" στις σκοτεινές γωνίες της πόλης, όπου μπορεί πλέον να δράσει με άνεση η κρατική και παρακρατική παραβατικότητα. Όλοι γνωρίζουμε πολύ καλά, ότι η βαρβαρότητα των μπάτσων και κάθε είδους μπάτσων, δεν είναι η "μεμονωμένη και άτυχη εκτροπή" της συμπεριφοράς τους, όπως διατείνεται η σύγχρονη δημοκρατία, αλλά ότι η βαρβαρότητα είναι η αντιπροσωπευτική τους δημόσια κοινωνική κατάσταση. Και φυσικά, μέσα σε όλο αυτό το κλίμα οι κάθε είδους κάμερες έχουν και κάθε λόγο να "σαρώνουν" μέχρι και την τελευταία γωνιά της πόλης. Ωστόσο, **οι προοπτικές και οι στόχοι αυτής της γενικευμένης κοινωνικής στρατηγικής ασφάλειας, είναι περισσότερο σαφείς από ποτέ.**

Σε κάποιον που μπορεί να αμφιβάλει γι' αυτήν την συντονισμένη εξέλιξη και προοπτική των σύγχρονων μεθόδων ελέγχου και καταστολής και να τα θεωρεί σαν φυσιολογική ροή του εκσυγχρονιστικού κλίματος, μεταφέρουμε ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα: στην **εξέγερση της άνοιξης του 1992 στο Los Angeles**, ενώ **εξεγερμένοι έσπαγαν βιτρίνες στη ζώνη του παλιού οικονομικού πυρήνα, σε όλο το μήκος των οδών Broadway και Spring, το Bunker Hill** (μια περιοχή που είχε σχεδιαστεί πειραματικά για να αντεπεξέλθει σε ακριβώς ένα τέτοιο ενδεχόμενο) **επαβεβαίωσε στην κυριολεξία το όνομα του (Bunker-οχυρό).** Με το χτύπημα **μερικών διακοπών στην κονσόλα εντολών τους, τα προσωπικά ασφαλείας των**

ουρανοξυστών των μεγάλων τραπεζών, ήταν σε θέση να αποκόψουν κάθε πρόσβαση προς τις πολύτιμες ιδιοκτησίες γης τους. Αλεξίσφαιρα ατσάλινα ρολά κλήησαν στις εισόδους στο επίπεδο του δρόμου, οι κυλιόμενες σκάλες σταμάτησαν ακαριαία και οι ηλεκτρονικές κλειδαριές σφράγισαν τις διαβάσεις πεζών. Όπως σημείωσε η Los Angeles Business Journal σε ειδική αναφο-

ρά της, η δοκιμασμένη στην εξέγερση επιτυχής άμυνα του Επιχειρηματικού Πυρήνα του Downtown, τόνωσε απλώς την ανάγκη για πιο σύγχρονα και υψηλότερου επιπέδου μέτρα φυσικής ασφάλειας.

Καταστολή, έλεγχος, πειθάρχηση. Αυτά που κάποτε ήταν σαφώς οριοθετημένα στη συνείδηση των ανθρώπων και της κοινωνίας τους, σήμερα, στο όνομα της εξέλιξης και της προόδου του αστικού πολιτισμού, στο όνομα της εκσυγχρονιστικής στρατηγικής της κυριαρχίας, χάνονται σε μια υλουστρασιόν ατμόσφαιρα της καθημερινότητας. "Εξάλλου, τι είχες και τι έχεις να φοβηθείς εσύ από τον έλεγχο και την καταστολή, αφού δεν έχεις κάνει -ούτε πρόκειται και να κάνεις- τίποτα το αξιόποιο;" Το σύστημα λειτουργεί στο όνομα της "ελευθερίας". Η ελευθερία περιορίζεται ολοκληρωτικά στο δικαίωμα της ατομικής ιδιοκτησίας και στην ασφάλεια της, ενώ η ισότητα είναι μια φανταστική κατασκευή, αφού δεν υπήρχε και δεν υπάρχει ίση κατανομή αγαθών. Αυτό λοιπόν είναι το περιεχόμενο της "ελευθερίας", στο όνομα της οποίας θα υποστείς την καταστολή, όταν και αν αγωνιστείς για την κατάργηση της κοινωνικής ανισότητας και το αυθεντικό περιεχόμενο της ελευθερίας και της αλληλεγγύης, ή έστω όταν αμφισβητήσεις την ποινική της νομιμότητα. Αυτή είναι η "ελευθερία", στο όνομα της οποίας είσαι υποχρεωμένος να ανέχεσαι να σε ελέγχουν κάποιοι ένστολοι ή κάποιοι "με ταυτότητες στο χέρι", σε οποιοδήποτε σημείο του χώρου και του χρόνου σου. Πρόκειται να κάνεις εσύ ποτέ τίποτα το αξιόποιο; Μα οι νόμοι φτιάχνονται από τους ανθρώπους και κανείς δεν φτιάχνει ένα νόμο που να στρέφεται εναντίον του. Αν κάποιος δεν είναι πλουσιότερος από τους άλλους, δεν του περνάει από το μυαλό η σκέψη "ου κλέψεις". Ο πλούσιος δημιουργεί πρώτα, με την ιδιοκτησία του τον κλέφτη και μετά φτιάχνει ένα νόμο εναντίον των κλεφτών. Με τους χιλιάδες ήδη τέτοιους νόμους, βάσει των οποίων ελεγχόμαστε καθημερινά, όλοι είμαστε διαρκώς παράνομοι.

Σκοπός ωστόσο, αυτής της εκσυγχρονιστικής στρατηγικής της κυριαρχίας, δεν είναι να στηρίζεται στην κρατική καταστολή, την οποία φυσικά και επανδρώνει και εξοπλίζει διαρκώς, προετοιμάζει και επιδεικνύει κοινωνικά σε κάθε ευκαιρία αμφισβήτησης του καθεστώτος. Η καταστολή οφείλει να είναι αποτελεσματική, διακριτικά διάχυτη και επλεκτικά θεαματική με σκοπό τον κοινωνικό παραδειγματισμό. Εστιάζει στο "πρόβλημα" και, ανάλογα με την ποιότητα και το

μέγεθός του, επεμβαίνει στο κοινωνικό σκοτάδι ή στο φως των τηλεοράσεων, κατ' επιλογή. Το νέο καθεστώς απαιτεί την πειθάρχηση του σώματος και την προσαρμογή μέσω ενεργοποίησης άτυπων μορφών κοινωνικού ελέγχου της συμπεριφοράς στο νέο πλαίσιο. Πειθάρχηση δεν είναι βέβαια μόνο μια σχέση επιβολής

και καταστολής, αλλά ένα συνολικό δίκτυο ελέγχων και αναστολών που εξωτερικεύεται στις πιο μικρές λεπτομέρειες της καθημερινότητας και διέπει εκλογικευόντας κοινωνικές πρακτικές και ανθρώπινες συμπεριφορές.

Ένα πρώτο και σημαντικό μέρος αυτής της διαδικασίας, στην οποία ο κοινωνικός έλεγχος κατέχει δεσποτικό ρόλο, είναι η λεγόμενη **ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ**: "διαδικασία με την οποία η οργανωμένη κοινωνία οδηγεί τα μέλη της σε αποδοχή των κανόνων της, των αξιών της και γενικά του πολιτισμού της. Η κοινωνικοποίηση παρουσιάζεται και σαν "κοινωνική ένταξη" ή "κοινωνική προσαρμογή" του

ατόμου. Η κοινωνικοποίηση των ατόμων επιδιώκεται από οργανωμένους φορείς κοινωνικοποίησης (κράτος, οικογένεια, σχολείο, εκκλησία κ.α.) με μηχανισμούς άμεσου ή έμμεσου καταναγκασμού και ελέγχου. Την κοινωνική προσαρμογή και τη συμμόρφωση με τους κοινωνικούς κανόνες απαιτεί και η γενική κοινωνική ηθική, η κοινωνική συνείδηση που εκφράζεται σαν κοινή γνώμη. Άτομα που αρνούνται την κοινωνικοποίηση τους αντιμετωπίζουν κυρώσεις ή την ηθική αποδοκιμασία από τα μέλη της κοινότητας. Η κοινωνικοποίηση εκβιάζεται, δεν αφήνεται στη θέληση των ατόμων" (Σ. Γκίκας, λεξικό ιδεών και ιδεολογιών για μαθητές Λυκείου).

Αν η ωμότητα αυτού του ορισμού δείχνει να έχει απόσταση από την σύγχρονη καθημερινή πραγματικότητα, είναι επειδή η σύγχρονη ωμότητα έχει γίνει πολύ βαθύτερη από τα στενά όρια αυτού του ορισμού.

Είχαμε μια πατριαρχική **οικογένεια**, που η εξουσία του αρχηγού της πάνω στα υπόλοιπα μέλη της έπρεπε να τροποποιηθεί, έτσι ώστε να επεκταθεί το δικαίωμα της επικυριαρχίας του κράτους πάνω στη ζωή και στο σώμα των υπηκόων του. Είναι η στιγμή που κάνουν την εμφάνισή τους όχι μόνο οι νεωτερικοί μηχανισμοί εκπειθάρχησης (σχολείο, φυλακή κλπ), αλλά και η οργάνωση της οικογένειας στη βάση ενός πολύ συγκεκριμένου θεσμού με ηθική, νομική και ιδεολογική δομή. Επανεξετάζονται εκτός από τη δομή, η οργάνωση, οι κοινωνικές σημασίες, οι κοινωνικοί ρόλοι και βασικά η εξουσία. Κάποιος μπορεί να βλέπει στην οι-

κογένεια και στο γάμο μια απλή και φυσική εξέλιξη των προσωπικών του επιλογών. Για την κυριαρχία ωστόσο, αυτή η απλότητα και φυσικότητα δεν ισχύει: *αναλύει και κατευθύνει την οικογένεια σαν πολιτιστικό και βιολογικό εργαστήριο, την οργανώνει σαν πλαίσιο κατασκευής κοινωνικών ατόμων, σα μέσο ρύθμισης της σεξουαλικότητας και σαν μονάδα οικονομικής παραγωγής.*

Μέσα στο θεσμό της οικογένειας λοιπόν δεν νοθεύεται μόνο το "παιδί", που "αυτονόητα" θα εισπράξει τις προσαγές και τους περιορισμούς που εμπειρεύονται σ' αυτό το λεγόμενο "πλαίσιο κατασκευής κοινωνικών ατόμων", αλλά και οι "γονείς". Οι ρόλοι που έχει ο καθένας είναι αυστηρά δομημένοι αλλά και οι εναλλακτικές επιλογές που υπάρχουν έχουν συνυπολογιστεί στην θεσμική ελαστικότητα.

Στο **σχολείο**, που γίνεται αντιληπτό ότι οι περιορισμοί και οι προσαγές της οικογένειας είναι περισσότερο γενικοί και δημόσιοι, επιδιορθώνονται οι οικογενειακές "αταξίες" και οι τυχόν εκτροπές της βρεφικής ηλικίας με επιστημονικό τρόπο και επιτελείται με στόμφο η κανονικοποίηση μέσα από τη διαδικασία ενός αυτονόητου πειθαναγκασμού. Πρόκειται για έναν μηχανισμό "μάθησης" που απαιτεί όλα τα γρανάξια του να λειτουργούν συντονισμένα στη βάση ενός συγκεκριμένου -αφυδατωμένου από κάθε έννοια αυθεντικής ζωής- κρατικού προγράμματος. Μέσα σ' αυτό το μηχανισμό τίποτα δεν είναι τυχαίο: μπορούμε να φανταστούμε ότι κάθε σημασία, οργάνωση, ρόλος και εξουσία έχουν πια συσσωρεύσει την ιστορική πείρα όλων των περασμένων δεκαετιών και παράγουν περισσότερο αποτέλεσμα προς την κατεύθυνση των στόχων του. Τα κάγκελα, η "τάξη", το διάλειμμα, η έδρα, ο βαθμός, το κουδούνι, η προσευχή, το ποινολόγιο, οι εξετάσεις, η "πενταήμερη", δεν είναι παρά αντιστοιχίες της απαραίτητης αιχμαλωσίας και στρατωνισμού, της ιεραρχίας, της τιμωρίας, των παβλοφικών αντανακλαστικών, της κατευθυνόμενης εκτόνωσης.

Ο **στρατός** έρχεται να συμβάλλει κι αυτός με την σειρά του στη διαδικασία κοινωνικοποίησης. Δεν χρειάζεται να ανα-

φερθούμε ιδιαίτερα στους τρόπους που χρησιμοποιεί για να "εντάξει" κάποιον στην κοινωνική δομή. Η γενικευμένη απέχθεια στους κόλπους της νεολαίας "κρίνει" αυτή τη διαδικασία εκ του αποτελέσματος. Είτε μέσα από την οποιαδήποτε προοπτική εθελοντικού και επαγγελματικού προσανατολισμού επάνδρωσης του μηχανισμού του, είτε μέσα από την υποχρεωτική και καταναγκαστική του φύση, ο στρατός θα εισπράττει έτσι κι αλλιώς τα επίχειρα αυτού του κοινωνικού καταναγκασμού.

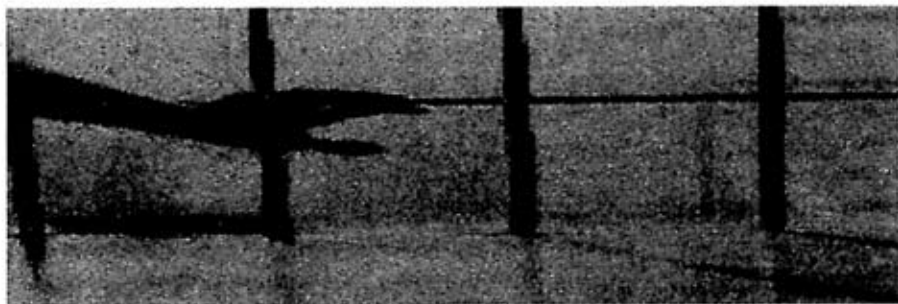

Και μετά από όλη αυτή τη μακρόχρονη πορεία σε όλους αυτούς τους θεσμούς κανονικοποίησης, η **εργασία** είναι ο χώρος ή της τελικής ολοκλήρωσης ή της ολοκληρωτικής αποτυχίας. Η υπακοή και η πειθαρχία στους εσωτερικούς κανονισμούς, η συνέπεια και η εργατικότητα σου απέναντι στην ασυνέπεια και στην διακριτική παρουσία των εργοδοτών, η συνεργασία με την "επαχείρηση", η ανά πάσα στιγμή αυτοκαταστρατήγηση και διαπραγμάτευση των "κεκτημένων", η απώλεια κάθε διάθεσης αλληλεγγύης, η, με άλλα λόγια, εστίαση στη "δουλίτσα" σου.

Μετά την τυχόν "αποτυχία" όλης αυτής της απόπειρας κοινωνικής ενσωμάτωσης ή στη διάρκεια της ολοκληρωτικής "αποτυχίας" ενός ενδιάμεσου σταδίου της, παραδοκούν οι ξεκάθαροι μηχανισμοί καταστολής, εγκλεισμού και περιθωριοποίησης. Ξεκάθαροι, με την έννοια ότι η "απειθεία" δεν μπορεί να εξαντληθεί από την τιμωρητική ικανότητα ενός κάποιου θεσμού αλλά "αναλαμβάνουν" ιδιαίτεροι και εξειδικευμένοι στην τιμωρία και στην "επιδιόρθωση" μηχανισμοί, όπως είναι οι **φυλακές και τα ψυχιατρεία**.

Παράλληλα, όλη αυτή τη διαδικασία κοινωνικοποίησης, παρακολουθούν, με την έννοια διεύρυνσης του κοινωνικού ελέγχου, κι άλλοι **άτυποι φορείς** που σκοπός τους είναι να πολλαπλασιάζουν το βεληνεκές της εξουσίας (ομάδες κοινής γνώμης, σύλλογοι και ενώσεις με εθιμο-ηθικό περιεχόμενο κλπ.) που αφού εντοπίσουν μια "παρεκκλίνουσα" συμπεριφορά, παρεμβαίνουν για να την περιορίσουν με την παρέμβαση τους.

Παραπέρα, όταν σήμερα μιλάμε για **κοινωνική πειθάρχηση**, διευρύνουμε την έννοια του κοινωνικού ελέγχου όπως αυτός εμφανίζεται στα πλαίσια του κάθε κοινωνικοποιητικού θεσμού ξεχωριστά. Η κυριαρχία έχει δημιουργήσει ένα σύνολο "υποσυστημάτων" που έχουν "στρατηγικούς στόχους" έκδηλους ή και υπολανθάνοντες:

-ενδιαφέρεται να εντάξει και να προσαρμόσει ολόκληρες πληθυσμιακές ομάδες

και κοινωνικά στρώματα στο αξιακό σύστημα της κοινωνίας

-να διαμορφώσει ένα άτομο που ασύνειδα ή συνειδητά θα υιοθετεί στάσεις και συμπεριφορές που θα συγκλίνουν με την κυρίαρχη αντίληψη για την κοινωνία και τις λειτουργίες της

-να σχηματίσει ένα κοινωνικοποιημένο σώμα με μηχανισμούς αυτοελέγχου και με σημείο αναφοράς την εξατομίκευση

-να κατασκευάσει ένα κοινωνικό υποκείμενο, ένα πεδίο που θα απασχολεί τους ειδικούς χειριστές των τεχνικών πειθάρχησης, που θα δημιουργεί έτσι ζήτηση και θα γίνεται κοινωνικά απαραίτητο (ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί κ.α).

Η διαφορά έγκειται στο ότι ο κοινωνικός έλεγχος ενεργοποιείται όταν εντοπίζεται κάποιο είδος κοινωνικής απόκλισης, ενώ η κοινωνική πειθάρχηση ενεργοποιείται παντού και πάντα, διαρκώς, ακολουθώντας την διαδικασία του ατόμου να κατανοήσει και να αναπαράγει ομαδικές ή κοινωνικές συμπεριφορές. Επιπλέον, η πειθάρχηση δεν μπορεί να επιβληθεί με κυρώσεις και τιμωρητικά μέτρα όπως ο κοινωνικός έλεγχος.

Για παράδειγμα, η συμπλήρωση των εξουσιαστικών μηχανισμών με τη γνώση, άνοιξε νέα πεδία που εμβάθυναν τις γνώσεις της εξουσίας για το ανθρώπινο σώμα και τη συμπεριφορά του ανθρώπου, και αύξησαν ως εκ τούτου τις δυνατότητες της να χειραγωγεί, να διαπλάθει, να (ανα)μορφώνει χρησιμοποιώντας την τεχνογνωσία των ανθρωπιστικών επιστημών, της ιατρικής, της παιδαγωγικής, της ψυχολογίας κλπ.. το άτομο και το υποσυνείδητο του.

Σε αυτή τη σφαίρα εντάσσονται και οι πιο σύγχρονες διαπιστώσεις για τη δυνατότητα των κάθε είδους διαμεσολαβητών να συνδράμουν στη διαδικασία της κοινωνικής πειθάρχησης. Είναι η λεγόμενη **επικοινωνιακή δράση** που έρχεται να συμπληρώσει και να αντικαταστήσει πρότερες μορφές κοινωνικής ενσωμάτωσης. Η κοινωνία του θεάματος, η κυριαρχία των ΜΜΕ, η θεοποίηση της μεσολάβησης, η δικτατορία των ρόλων που εκπέμπονται μέσα από τις εικόνες, η απαξίωση της αυθεντικής ζωής και η αποθέωση του πλασματικού και ψευδούς βιώματος. Συνακόλουθα, η οικειοποίηση, με απεριόριστες σύγχρονες δυναμικές, από τους μηχανισμούς της οικονομίας και της αγοράς της ιδιωτικής και δημόσιας σφαίρας του ατόμου, υποσκάπτει οποιοδήποτε χώρο ελεύθερης και αυτόνομης δράσης του υποκειμένου. Η καθολική **εμπορευματοποίηση** των κοινωνικών

σχέσεων συνιστά μια προωθημένη εισβολή του συστήματος των πραγμάτων στον ανθρώπινο "βιόκοσμο".

Με λίγα λόγια, παρατηρούμε ότι η σύγχρονη ωμότητα της διαδικασίας κοινωνικής ενσωμάτωσης είναι πολύ πιο βαθιά και διευρυμένη από το ίδιο της το παρελθόν. Οι προβολείς, οι κάμερες, η διάχυτη κρατική και θεσμική καταστολή, δεν είναι τυχαία "προϊόντα" μιας τυχαίας εξέλιξης του αστικού πολιτισμού. Η δημόσια αποπομπή, η απίθανα αστέρευτη και διαρκής συλλογή πληροφοριών, η επιθετική παρουσία των κάθε είδους μπάτσων, καθιστούν τους υπηκόους διαρκώς υπότροπους των κατεστημένων αξιών, διαρκώς ύποπτους εγκληματικών πράξεων, διαρκώς λειψούς και υπόλογους των εκσυγχρονιστικών επιλογών.

Αν κάποτε η επιβολή των κυρίαρχων ήταν προσβλητική για τους υπήκοους, τώρα είναι εξόφθαλμα χυδαία.

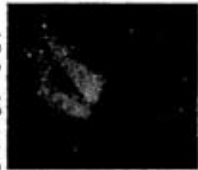

Ανεξάρτητα από ότι θέλουν να παρουσιάσουν οι προβολείς του θεάματος, για να χρησιμοποιηθεί σαν άλλοθι γενίκευσης του κοινωνικού ελέγχου, η ποινική παραβατικότητα, σε αναλογική έκταση και επιχειρηματική έμπνευση, δεν έχει σήμερα να προσφέρει τίποτε περισσότερο από το παρελθόν. Μπορεί οι θολές "γραμμές" των μικροαστών να πανικοβάλλονται, αλλά ο πανικός τους οφείλεται στην απουσία της ελάχιστης σκέψης, ότι εγκλήματα μικρά, μεγάλα, φριχτά ή αποκρουστικά γίνονταν πάντα στην ιστορία της κοινωνίας, και σε μερικές περιόδους περισσότερο σε έκταση και φριχτότερα σε ένταση, μόνο που δεν τα μάθαινε απαραίτητα σύσσωμη η ανθρώπινη κοινότητα, ενώ τώρα η κάμερα επιλέγει και η θόνη τα μπάζει μέσα στα σπίτια και τα εγγράφει απευθείας στις συνειδήσεις. Η καταστολή, ωστόσο, και ο γενικευμένος κοινωνικός έλεγχος δεν ενδιαφέροντα τόσο για μια ποινική παραβατικότητα που επιμελώς δημιουργήθηκε και διατηρείται από τις επιλογές της κυριαρχίας. Η εγγενής απεριόριστη και δολοφονική σε όλα τα επίπεδα παρανομία του κεφαλαίου, οι διασυνδέσεις και συνεργασίες κρατικών υπαλλήλων και ποινικών και παρακρατικών, η αδιαφορία για την ουσία ακόμη και του σωφρονισμού που το σύστημα διατείνεται με την εγκατάλειψη των φυλακών του και την συνακόλουθη αναπαραγωγή των "εγκληματιών", αποδεικνύουν την αγαστή σχέση κράτους, αφεντικών και εγκλι-

ματος. Το ενδιαφέρον όλων αυτών των κρατικών και παρακρατικών μεγαμηχανισμών, ουσιαστικά εστιάζεται στην επιθυμία ελέγχου και καθυπόταξης ανεπιθύμητων γενικευμένων κοινωνικών συγκρούσεων αλλά και μεμονωμένων "περιστατικών" που απειλούν να τις προκαλέσουν.

Η αστική οικογένεια αντικατέστησε μια ελεύθερη στο παρελθόν οργανωμένη συγκινησιακή στάση μεταξύ ενός ζευγαριού, με ένα ολόκληρο σύστημα επιβαλλόμενων συμπεριφορών αποπέμποντας κάθε ελευθερία. Το σχολείο αντικατέστησε μια ελεύθερη σχέση μάθησης, που εξελίσσονταν μέσα σε μια κοινότητα, με ένα μηχανισμό εκπαίδευσης -και τώρα μιας ες αεί κατάρτισης- με χαρακτηριστικά φυλακής. Ο αστικός στρατός οργανώθηκε σαν ένας παρασιτικός μηχανισμός ιστορικά εχθρικός προς την ίδια την κοινωνία που υποτίθεται πως προσταπίζεται, τον επανδρώνει υποχρεωτικά και τον συντηρεί οικονομικά. Η εργασία, που ήταν μια ελεύθερη -συλλογική ή ατομική- δραστηριότητα του ανθρώπου για να μετασχηματίσει τη φύση, κατέληξε ένας θεσμός δουλείας και εν τέλει ένας εκβιαστικός θεσμός μισθωτής σκλαβιάς.

Με την κίνηση της ιστορίας παρατηρούμε ακόμα, πως η κρατική εξουσία αναμείχθηκε ενεργά σε ζητήματα που πριν αποτελούσαν αποκλειστικότητα άλλων θεσμών της οικογένειας ή της κοινότητας (γεννήσεις, αγωγή των παιδιών, στρατολόγηση των νέων, αρωγή των φτωχών κλπ.). Παράλληλα και μέσα από τους νεότευκτους μηχανισμούς του ασπιουταρχικού κράτους συγκροτούνταν κατάλληλες θεσμικές υποδοχές (ληξιαρχεία, σχολεία, εργαστήρια, σανατόρια, φυλακές) για να μετασχηματίσουν τον "παλιό" άνθρωπο σε άτομο εξοπλισμένο με τις ανάλογες δεξιότητες και τεχνικές που θα το καθιστούσαν λειτουργικό στις νέες απαιτήσεις. Ωστόσο, για να αντιμετωπιστούν κοινωνικές εξελίξεις που πιθανόν να καθίσταντο ανεξέλεγκτες, μιας και το κοινωνικό τοπίο άλλαζε δραματικά (συρμπανισμός, προλεταριοποίηση κλπ.) και για να συγχρονιστούν οι εξελίξεις με τις απαιτήσεις που το νέο βιομηχανικό περιβάλλον έθετε, θεσπίστηκαν μέτρα στοιχειώδους υποστήριξης του εξαθλιωμένου πληθυσμού, χωρίς όμως να δημιουργούν την παραμικρή αμφιβολία για τη σκοπιμότητα τους. Η οποιαδήποτε βοήθεια, εξαπτήθηκε από την πρόθεση και συμπεριφορά αυτών των ανθρώπων να συνεργαστούν με τις κρατικές ή ιδιωτικές (φιλανθρωπικές) υπηρεσίες, αποδεχόμενοι το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο, όπως αυτό διαμορφωνόταν από την κοινωνική και ηθική αναβάθμιση της εργασίας.

Ακόμη λοιπόν και η λεγόμενη "**κοινωνική πολιτική**" του κρά-

τους απέβλεπε στην ξεθεμέλιωση παραδοσιακών κοινοτικών χαρακτηριστικών αλληλεγγύης και αυτοοργάνωσης. Στην πρώτη φάση η κοινωνική πολιτική στόχευε στην κοινωνική προσαρμογή ενός αγροτικού και ημιαστικού πληθυσμού στις επιταγές του καθεστώτος της μισθωτής εργασίας. Ένα πειθαρχημένο εργατικό δυναμικό, που θα είχε εσωτερικεύσει αξίες της βιομηχανικής-καπιταλιστικής τάξης πραγμάτων και θα είχε ταυτιστεί μ' αυτήν, ήταν ακόμη ζητούμενο. Οι νόμοι για τους φτωχούς, τα άσυλα εργασίας, τα πτωχοκομεία και τα φιλανθρωπικά ιδρύματα εξουσιοδοτημένα με διοικητική-αστυνομική εξουσία, αλλά λειτουργώντας κυρίως ως χώροι αναμόρφωσης και αγωγής προς εργασία, αποκαθιστούσαν τη συνέχεια μεταξύ κοινωνικού περιβάλλοντος και ψυχικής ενδοχώρας, καθιστώντας το άτομο υπάκουο και το ανθρώπινο σώμα πειθήνιο στις ανάγκες της παραγωγής. Σε μια δεύτερη φάση οι μηχανισμοί κοινωνικής πολιτικής ενεργοποιήθηκαν στην κατεύθυνση ενσωμάτωσης του υπό συγκρότηση εργατικού κινήματος, απωθώντας τις πρώτες μορφές αυτοοργάνωσης της εργατικής τάξης και περιθωριοποιώντας τμήματα του πληθυσμού (κατασκευή περιθωρίου).

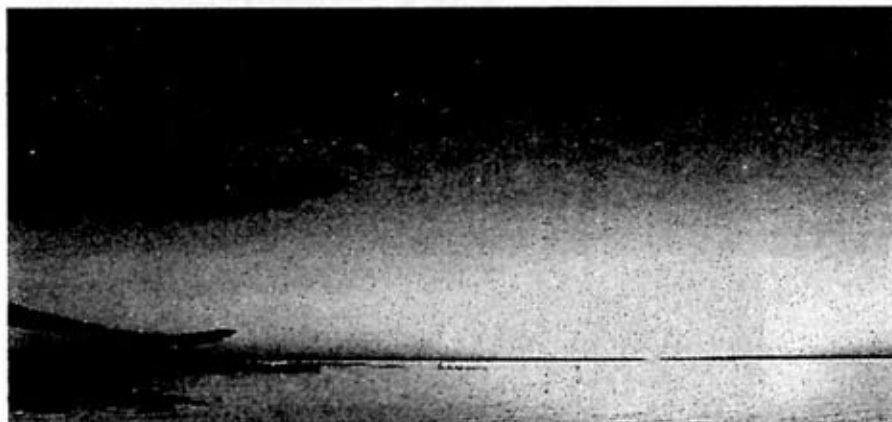

Όλες αυτές οι αναφορές ωστόσο, δεν θα είχαν κανένα άλλο νόημα πέρα από το να νοσηματοδοτήσουν πρακτικές της κοινωνικής αντίστασης στην καταστολή και τον κοινωνικό έλεγχο. Στόχος του συστήματος είναι να απαξιώσει το άτομο, να το εξαναγκάσει σε μια "οικειοθελή" παραίτηση από την αυτονομία του, στόχος του συστήματος είναι να αφανίσει κάθε εστία αλληλεγγύης και αυτοοργάνωσης στην κοινωνία. Δικός μας στόχος δεν είναι παρά να δυναμώσουμε την αυτονομία, την αλληλεγγύη, και την αυτοοργάνωση.

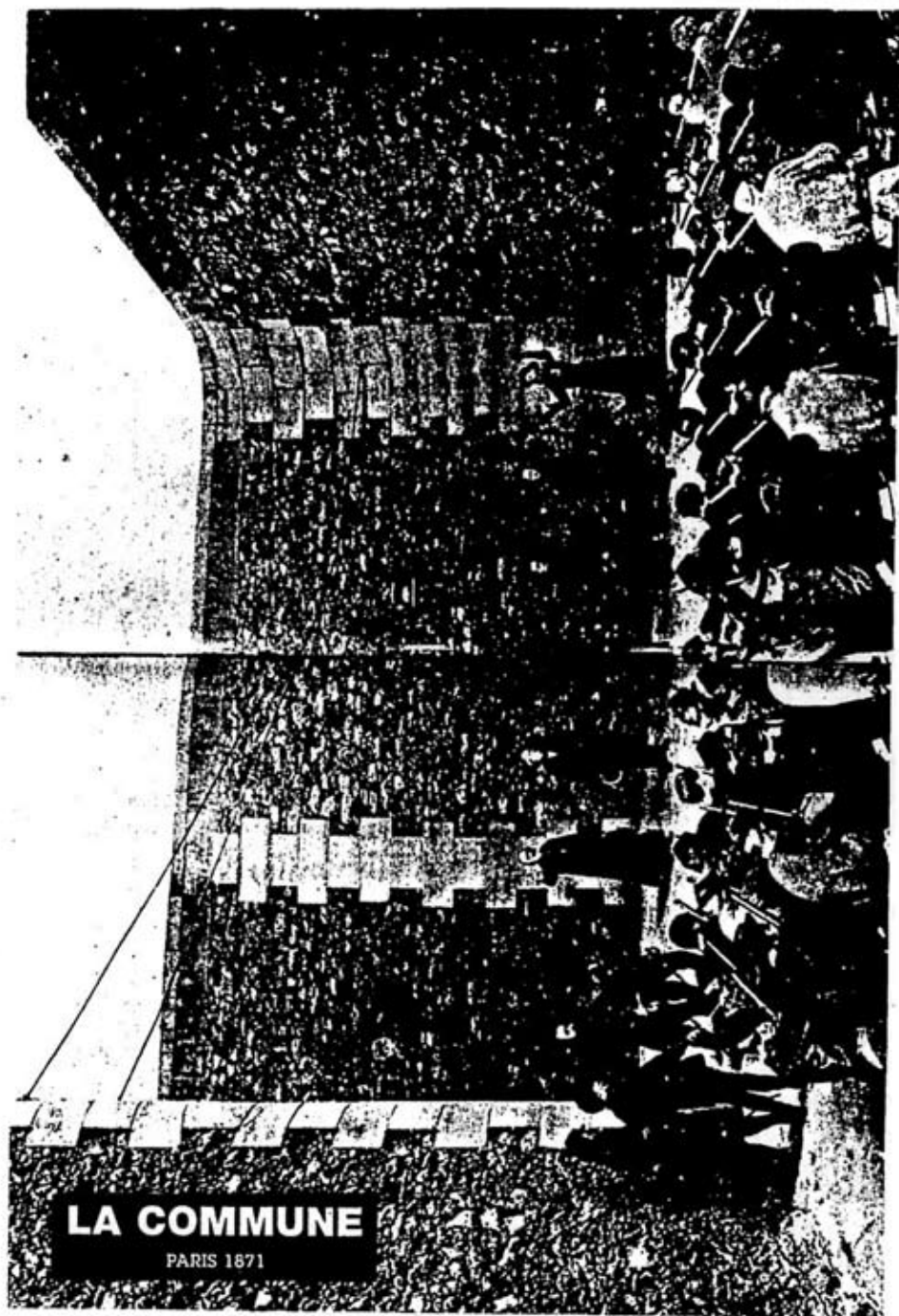
Η απάντηση, η εκτροπή και ακύρωση της διαδικασίας του κοινωνικού ελέγχου δεν μπορούν να περιοριστούν μόνο στα πλαίσια

μιας προσωπικής στάσης. Η αμφισβήτηση και η άρνηση του οικογενειακού καθεστώτος και η σύγκρουση με τους γονείς, το "φευγιά" από το σπίτι, η απαξίωση της τάξης του σχολείου, το σαμποτάρισμα του μαθήματος, η μετωπική ρήξη με τους δασκάλους, η ανυποταξία, η λιποταξία, το να αρνηθείς δημόσια να πας στο στρατό, το σαμποτάρισμα της παραγωγής, η λούφα, η άρνηση της καριέρας, το να αλλάξεις δουλειές κάθε τόσο επειδή συγκρούεσαι με το αφεντικό, όλα αυτά συνιστούν μια στάση προσωπική που είναι, έτσι κι αλλιώς, «υγιής» απέναντι στους κυριαρχικούς καταναγκασμούς αλλά που, αν μείνει ωστόσο, σε αυτά τα πλαίσια, θα φθαρεί από μια αναποτελεσματική γραφικότητα θα χαθεί σε μια α-

κατανόητη κοινωνικά προσωπική «κούραση», θα καταλήξει σε ένα «άδοξο τέλος» μιας κάποιας νεανικής τρέλας. Καθένας ενδιαφέρεται σε αυτές του τις επιλογές να στηρίζεται από το άμεσο περιβάλλον του, τους φίλους του, τους δικούς του ανθρώπους. Καθένας θα ήθελε, στη βάση αυτών των προσωπικών του ριζοσπαστικών επιλογών, να συναντιέται σε όλες τις στιγμές τους, με άλλους ανθρώπους, για να είναι δυνατές και αποτελεσματικές, όχι μόνο στη διαδικασία αλλά και στους στόχους. Η **αλληλεγγύη** εδώ έρχεται να εμπλουτίσει την συνειδητοποιημένη επαναστατικότητα στην συγκρότηση και στη διαύγεια του Λόγου της αλλά και την κοινωνική απεύθυνση στην προβολή του **προτάγματος της ριζικής ανατροπής**. Η **αυτοοργάνωση**, με αυτό το συγκεκριμένο περιεχόμενο, ακυρώνει την ιεραρχική αντίληψη οργάνωσης που εκπέμπεται από την κατεστημένη κυριαρχική πολιτική δραστηριότητα και προτάσσεται στην κοινωνική προοπτική υπέρβασης κάθε ενδιάμεσου θεσμού διαμεσολάβησης.

Χρειάζεται μια **οργανωμένη επιθετικότητα**, όπου όλοι είναι απαραίτητοι με τις ιδιαίτερες διαθέσεις τους. Η **δράση**, για να απλώσει και να γίνει κοινωνικά οικειοποιήσιμη, χρειάζεται δημοσιοποίηση σε ανθρώπους που είναι εγκλωβισμένοι σε θεσμούς, αντιπροσώπους και διαμεσολαβητές κι αυτό προσδιορίζει την αναγκαιότητα της αντιθεσμικής δράσης αλλά και τη δρομολόγηση της άμεσης κοινωνικής επαφής. Η **αντιθεσμική** δράση δεν μπορεί παρά με τη σειρά της να δημιουργεί τους όρους της κοινωνικής εκτροπής των θεσμών έως της ακύρωσης της καταναγκαστικής λειτουργικότητας τους. Η πρόκληση της **άμεσης κοινωνικής επαφής** δεν μπορεί παρά να εμπεριέχει όλους εκείνους τους τρόπους επικοινωνίας που προσφέρει η ελεύθερη και αδιαμεσολάβητη έκφραση. Αυτό εν ολίγοις μπορεί να είναι το περίγραμμα, το "πνεύμα", ενός γενικού σχεδίου αντίστασης στο βίωμα μιας ελεγχόμενης από την εξουσία καθημερινότητας.

LA COMMUNE

PARIS 1871

σκούπες μεταναστών
αστυνομικά μπλόκα

ΕΛΕΓΧΟΣ

κάμερες
δημοτική αστυνομία

καθηγητές

βαθμονόμοι

Ποινολόγιο

σκούπες μεταναστών

σεκιουριτάδες

ΕΛΕΓΧΟΣ

Ποινολόγιο

κάμερες

αστυνομία

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

σκούπες μεταναστών

καθηγητές

ΚΑΚΟ

δημοτική αστυνομία

προϊσταμενος

βαθμονόμοι

πολεοδομία

σεκιουριτάδες

ΔΙΗΜΕΡΟ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ

ΣΑΒΒΑΤΟ

10 ΙΟΥΝΗ

στο Άλσος Ν.Λιοσίων

ώρα 8:00 μ.μ.

Γουρουνιάς: η επιστροφή
θεατρικός
αυτοσχεδιασμός

Συναυλία

με την
ΟΧΡΑ ΣΠΕΙΡΟΧΑΤΗ

ΚΥΡΙΑΚΗ

11 ΙΟΥΝΗ

Νεστόρος & Ευαγγελιστρίου
(πλ. Δασκάλος, τέμα 732)

ώρα 6:00 μ.μ.

προβολή βίντεο

συζήτηση

*από την ελεγχόμενη
καθημερινότητα στις εξελίξεις
της καθημερινής μας ζωής*

Θεοδίτης
μεταφ. και αντιστροφή
ΝΕΣΤΟΡΟΣ & ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΟΥ

Ν. Λιόσια, Ιούνης 2000